

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Analfabeții.

«Asociațiunea», printr'o circulară mai recentă, a sulevat iarăș chestiunea atât de ardentă a analfabeților. Nu putem să nu o remarcăm la acest loc, fiind ea așa de binevenită chiar în acest sezon al începutului de iarnă, cel mai potrivit pentru ținerea astorfel de cursuri.

Circulara din chestie e adresată directorilor singuraticelor despărțăminte, cu adaosul de a o împărtăși tuturor preoților și învățătorilor, cari, la rândul lor, le vor expica însemnătatea acestor cursuri, în biserică după terminarea slujbei — îndemnând pe toți țărani neștiutori de carte, să se înscrie, în număr cât mai însemnat.

Cursurile vor dura *din Noemvrie până în Februarie*, cea mai potrivită vreme, când munca ogoarelor stagnează și oamenii pot să-și însușească ușor elementele cetitului, scrisului și ale computului, evitând cu o cale și multele abateri pe la cele crâșme, jocurile de cărți și lenevirea, cu cari petreceau zilele acestor luni de iarnă. Cursurile se vor ținea în școală din

partea preoților sau a învățătorilor. «Asociațiunea» distribue *gratuit* Abecedare pentru fiecare comună; celor ce vor face progrese mai mari le pune în perspectivă premii în cărți sau abonamente la foi populare. Pentru înpintenarea conducătorilor acestor cursuri — preoți și învățători — «Asociațiunea» pune la dispoziție 10 premii à 50 cor., pentru a se distribui între aceia, cari au instruit în scris și cetit cei mai mulți analfabeți, în cursul iernii 1913/14.

În legătură cu aceste cursuri, se recomandă «șezătorile culturale», unde se vor discuta chestiuni, ce interesează mai de aproape țărănimea; se vor povesti și se vor ceti întâmplări mai însemnate din gazete.

Cu aceeaș ocazie se vor înființa agenturi de ale «Asociațiunii» și se va face propagandă, îndemnându-se țărani, ca să se înscrie ca membri ajutători, primind în schimbul taxei de 2 cor. broșurile ce apar în biblioteca populară.

* * *

Facem și noi apel la toți preoții și învățătorii noștri, îndemnându-i, să răspundă cu toată căldura acestui apel.

S'a discutat așa de mult chestia analfabeților prin jurnale, s'a evidențiat rușinea ce o invoală, dar — trebuie să recunoaștem — s'a lucrat prea de tot puțin, în realitate.

Multe apeluri au rămas fără ecou, iar în multe locuri oamenii s'au apucat de lucru târziu, cătră sfârșitul iernii.

Apelul «Asociației» a sosit chiar la timpul potrivit, căci până în Februarie economii noștri nu sunt ocupați și acest interval s'a dovedit în atâtea rânduri de îndestulitor, ca doritorii de carte să-și poată însuși elementele cunoștințelor.

Desigur, că sarcina aceasta nu revine *exclusiv* preoților și învățătorimii, ci trebuie să fie sprijinită de întreaga noastră pătură intelectuală.

Îndeosebi *băncile* noastre au și ele mare îndatorire, de a sprijini materialicește aceasta mișcare de o vitală importanță pentru neamul nostru.

Comitatul Huneadoarei votează incredere guvernului. Congregația comitatului Huneadoarei ținută Marți, a decurs în mod foarte agitat, fiind vorbă de votarea moțiunii de incredere guvernului. Cu toată opoziția făcută de membrii români d. Dr. Aurel Vlad și Dr. Iustin Pop, cari prin dis-

FOIȚA.

„Știi românește?”

Distinsul scriitor Ion Gorun (Al. Hodoș) a adunat într'o broșură câteva instructive articole ale dsale, sub titlul de mai sus.

Sunt articole, din care poate învăța foarte mult lumea românească dela noi, care vorbește, și mai ales scrie, o românească destul de pocită.

Reproducem articolul introductiv.

I.

Se critică felul de a scrie al unor gazetari, și cu drept cuvânt. Am auzit și o scuză ce s'a încercat a li se aduce: că prin felul meseriei lor sunt nevoiți să scrie grăbit, și deci nu e de mirare că uneori nu le pică sub condei tocmai cuvântul românesc potrivit... Dar asta aduce cu scuza damei pe care caricaturistul francez o face, cu o pălărie enormă în cap, scriind o scrisoare la

cafenea: — „Iartă-mi, dragă, greșelile de ortografie, dar pălăria îmi ținea umbră și nu vedeam bine”.

Nu poate să fie nici o scuză pentru un scriitor, că nu-și știe limba destul de bine... Adică din cauza grabei să fie că unul stărue, de pildă, să scrie într'ona „voiaj” în loc de călătorie, — deși dacă e gazetar bine informat ar trebui să știe că acest cuvânt tocmai a fost printre cele citate de mărișă regele în discursul ce a ținut acum vr'o doi ani în Academie despre stricarea limbii românești?

Dar nu numai printre gazetari sunt unii cari se grăbesc când scriu în acest fel, ci din nenorocire chiar și printre literați. Aceștia sunt în tot cazul mai vinovați, deoarece menirea lor ar fi tocmai ca să apere și să păstreze bogăția eea adevărată a limbii, învățând, cu pilda, și pe alții cum s'o respecte și în ce fel s'o folosiască.

A introduce în limbă cuvinte de prisos, împetrișături urâte, ca acel „voiaj” căruia bine ar fi să-i urăm cât mai curând o că-

lătorie sprâncenată de pe plaiurile noastre, e una din greșeli. Și mai mare fusă ni-se pare aceea de a reduce și a uniformiza expresiile, pentru că dacă aceea nu contribuie la îmbogățirea limbii, aceasta duce la sărăcirea ei.

Iată cu cuvânt: după; și iată alte două: de pe. Deschideți acuma cărțile unora din literații noștri și veți vedea că aceste două din urmă nu mai există, ci s'au contopit cu totul în cel dintâi. Acești literați sunt în stare să scrie: „Ia-l după mine că-l omor!” Dar dacă vei căuta după cel cu pricina, nu-i vei găsi dușmanul și astfel de geaba te-a chemat într'ajutor, că nu-i vei putea fi de nici un folos.

„Mi-a căzut condeiul după masă...” Caută-l Ioșne, după masă... — nu-i acolo, — e înaintea mesii sau alături de masă. — Ce spuneați, cucoane, că ți-a căzut după masă?... A! Ți-a căzut de pe masă, și nu știai unde? Iată-l, l-am găsit; scrie acuma mai departe, dar dacă vrei să te înțeleg dintr'o dată, nu mai scrie după, când vrei să zici de pe.

cursuri energice au combătut mișcarea de încredere, mamelucii au votat cu 137 voturi contra 44 încredere lui Tisza. Advocatul opozițional Sándor a fost pedepsit de fișpan cu suma de 50 cor, pentru termeni ofenzatori folosiți față de Tisza și ortacii săi.

Deschiderea bisericilor și școlilor aromânești din Macedonia. Guvernul român a fost anunțat oficial prin o telegramă din Atena, că în orașul Veria din Macedonia, biserica românească a fost deschisă oficiindu-se slujba în limba română. Deschiderea s'a făcut în prezența autorităților și a unui mare număr de credincioși. Asemenea colonelul Masalla, comandantul jandarmeriei din Macedonia greacă, a luat toate dispozițiile ca să se garanteze libera funcționare a tuturor școlilor și bisericilor aromânești din întreg ținutul.

Binecuvântare de biserică și exerciții spirituale în Cămarășul-deșert.

(Continuare și fine).

Un moment, care se ridică la același nivel cu binecuvântarea bisericii: sunt exercițiile spirituale ce s'au ținut pentru preoții tractului Cătina — tot cu acest prilej în Cămarăș. Acestea deprinderi sufletești au fost conduse tot de Rev. D. Dr. Is. Marcu, ținând Luni și Marți 4 meditații: despre scopul omului, despre păcatul de moarte, statornicia în bine și viața lui Is. Hristos, meditații isvorite din adevărata dragoste părintească și menite spre lecuirea ranelor, din cari sângerează trupul preoției noastre. În cursul exercițiilor s'a observat „silenciul religios” iar la prânz și cină s'a făcut lectură pie.

Este desigur o sărăcire a limbii aceasta, căci se scoate cu totul o expresie dintr'însă și se înlocuiește cu una asemănătoare numai după sunet și nici decum după înțeles. Pentru un literat nu poate fi o scuză faptul că așa se aude prin unele părți în popor, sau prin mahalale, — câtă vreme prin alte părți nu se aude așa, și câtă vreme așa este bine, logic și frumos cum se aude prin aceste părți.

O jumelire și mai curioasă a limbii o fac aceia, — și cazul l-am întâlnit deasemenea prin cărțile unora din literații noștri, — cari nu mai vor să știe de arbori, de copaci, și nu mai cunosc decât pomi. — „Mergând, am ostenit și m'am așezat să mă odihnesc la umbra unui pom”, — scrie unul. Citești mai departe și afli cu mirare și cu câteva rânduri mai jos, că pomul cu pricina era... o salcie! Să nu fi auzit oare niciodată acest scriitor zicala românească:

Nici sălcia pom,
Nici mojiul om?

Într'o pădure de brazi, unul vede „acești pomi uriași cari își înalță vârfulurile ascuțite în albastrul senin al văzduhului”... Dar bradul nu e pom decât la Crăciun, și atunci poamele ce poartă le împrumută dela măr, dela nuc sau dela „Magazin universal”.

Nu mai țiganul în plauzibila explicație pe care a dat-o fenomenului ciudat, că s'a pomenit deodată călare pe o iapă de... găsit, pretindea, că s'a urcat într'un carpân

Folosul acestor exerciții e incontestabil. Omul nou renăscut, asemenea pașerii Phönix, din pravul propriilor sale păcate, nu poate uita nicicând aceste momente de adevărată viață sufletească. Ce rod imbelșugat produc și trebuie să producă aceste exerciții în sufletul unui preot, dacă ele sunt în stare ca din inima țaranului să facă o minune a însuflețirii și abnegării.

Bogăția grației ce se varsă în suflete cu atari privilegii, adună mulțimea peste așteptare, mulțime care aleargă din întreg jurul nesocotind toate marginile și greutatele artificiale ce i-se pun de-a curmezișul. Țaranul nostru a cărui suflet e o comoară prețioasă, dar puțin exploatată se pleacă des, cât de des sub jugul mângăetor al Euharisticului Hristos, numai calea trebuie să i-se arate. Dacă l'ai făcut să priceapă rostul acestor întruniri, nu mai e nimic în stare să-l împedecă a nu alerga la acela care zice: „veniți la mine toți cei însărcinați și osteniți și eu vă voi odihni pe voi”. Exercițiile spirituale din Cămarăș ne-au convins despre aceasta mai mult ca ori-câte vorbiri lungi despre înclinările morale naturale ale țaranului român. Deși ele se țin numai pentru preoți, totuși poporul a alergat în neștărate rânduri la biserică: crezând că va fi și acum o așa adunare cum a fost mai în toamnă cea din Țăgșor și în primăvară cea dela Cătina.

Folosul incontestabil al exercițiilor spirituale pentru popor l'a tâlmăcit mai pe sus de ori-ce vorbă numărul impunător al poporului adunat în biserică din Cătina — Mercuri dimineața. Auziră adeca de „domnii dela Blaj” că au venit să le țină predică și deși zi de lucru încăpatoarea biserică era tixită.

Am întrebat apoi pe un țaran: ce părere are el despre exercițiile spirituale și-mi zise între altele: Părinte — întâia oară m'am

să culeagă carpine... Nici până atunci însă, nici de atunci încoace nu se știe despre carpân să fi purtat poame. Totuș citim într'un articol de filologie neolatină: „Nimicurile pomilor sunt curat latine: măr, păr, prun... carpân, tei, frasin”, etc.

Într'o gazetă dela Oradea-mare am găsit odinioară o... simplificare și mai radicală a tuturor acestor expresii înrudite. Pentru confratele nostru crișan nu mai există nici pom, nici copac, nici arbore, ci pur și simplu numai... lemn. — „M'am suit într'un lemn”, zicea eroul povestirii confratelui. Nu ne spune dacă lemnul cu pricina a fost un măr, un păr, un carpân sau un frasin, dar am înțeles... Știți ce-am înțeles? Am înțeles influența limbii ungurești, în care și lemnul se chiamă fa, și tot fa se chiamă și copacul, și chiar pomul se numește un fa... purtător de fructe. Dar ce avem noi cu sărăcia limbii ungurești, ca s'o adaptăm limbii noastre, acestei bogate moștenitoare a unor părinți bogăți?..

O altă pildă de uniformizare, și deci de sărăcire a limbii ne-o dau aceia cari au, se pare, oroarea pluralului la numele de orașe. În limba noastră, totuș, asemenea plurale sunt număroase și nu credem, că ele ar putea fi vreodată scoase cu totul și înlocuite prin singularizare. — „Bucureștiul”, în loc de Bucureștii, sună straniu și chiar ridicol, unor urechi cel puțin. Chiar Iașul adoptat până și de unii din scriitorii noștri

după acu-i anul în postul mare, dar m'am dus mai mult numai să văd pe domnii dela Blaj. Ș'aveam de gând să șed numai zina dintâiu, dar ce crezi? am șezut trei zile și mai ședeam, căci îmi creștea inima și mi-se ușura sufletul pare că după fiecare vorbă trei zile și mai ședeam, căci îmi creștea inima și mi-se ușura sufletul par'că după fiecare vorbă a celor ce predicau”. Multă minte și mare suflet a avut acel care a pus la cale lucrul acesta și la noi la Români”. Acestea vorbe ale unui om de rând m'au făcut să mă cuget și eu mai serios asupra acestui lucru și regret că în cadrele acestei corespondențe nu pot să insist mai mult asupra importanței lui. „Răvașul” de pe vremuri în nrul 35 din 28 Nov. 1903 între știrile săptămânii în rubrica din „Sinodul de toamnă” pentru prima oră sulevează ideea exercițiilor spirituale pentru popor. În ziua de 19 Noemvrie 1903 modestul capelan de pe acelea vremuri a Clujului face această propunere, care e și primită cu elanul însuflețirii isvorite din dragoste curată. Propunerea e și dusă în îndeplinire deja în zilele de 4, 5 și 6 Decemvrie a aceluiaș an, când se țin primele deprinderi sufletești pentru poporul din Totelec. De atunci an de an cutieră devotații apostoli ai acestor idei sublime toate cătunele munților și văilor — cât numai le îngăduie mulțimea celorlalte ocupații. Azi avem și o Reuniune modestă, care încă merită mai mult interes, dacă într'adevăr avem durere față de poporul, pe care așa des îl miluim cu vorba. „Când toți cei chemați vor cunoaște ranele poporului și cătușile voinții lui și vor vedea cu câtă încredere și curaj să lasă să i-se taie ce-i rău, să i se lege rana și să i se deslege legăturile ce-l gătuesc, atunci apropiase-vor de el cu creștinească dragoste și

frunțași în loc de Iașii, sau Iașii de mult, e o înțiere pe care n'o putem înțelege, cel puțin până când înșiși acei scriitori ortografiază nearticulat Iași și nu Iaș: — „Am fost la Iași”, nu la Iaș, prin urmare: „Am văzut Iașii”, nu Iașul.

Galațul în loc de Galații sună și mai caraghios; dar ce ar zice oare Botoșanii sau Focșănenii, dacă singularizarea aceasta s'ar duce și mai departe și s'ar scrie ca mâine: Botoșanul în loc de Botoșanii, — Focșănanul în loc de Focșăanii? — „Măgurelul este un sat, dar Văleanul-de-munte și Roșiorul-de-vede sunt deja orașe”. — „Ai văzut Fălțiceanul? — Nu, c'am stat toată vara în preajma Buștanului”...

Adică, dacă zicem: „Mi-a folosit mult clima Buștenilor”, — de ce n'am continua să zicem, ca strămoșii noștri: — „M'am întors în zăduful Bucureștilor”, — și ne-am lua după aceia, cari de sigur nu au simțul limbii românești atunci când declină Bucureștiul așa după cum ar declina Rușciukul, Belgradul, Pireul, Lembergul sau Erzerumul.

Mai la urmă, dacă ar fi să ne jenăm a întrebuița pluralul pentru București, logic ar fi să zicem nu Bucureștiul, ci Bucurescul, și tot astfel Ploescul, Pitecul...

Și strămoșii noștri romani au avut orașe, ale căror nume se scriau și se rosteau la plural; le au și acuma și alte nații, — nicăiri și niciodată nu știm însă să se fi arătat vre-o năzuință de singularizare a

vor delătura tot ce acopere și întunecă bunătața, curățenia, nobleța și frumseța caracterului lui moral. Convingese-vor atunci, că nimic nu poate fi mai frumos, decât a încălzi și lumina poporul cu puterea farmecătoare a dragostii creștinești. Dușmanii mari se scoală de pretutindeni asupra noastră (Tim. II) și singurul loc de apărare ce ne mai rămâne liber e altarul!

Cu prilegiul împlinirii alor 10 ani dela frumoasa pornire pentru ridicarea moralității poporului cu nimic nu ne-am putea arăta mai tare aderența noastră la aceste idei sublimе: ca prin însași faptele noastre. Să ținem cât de des și în cât mai multe locuri misiuni—exerciții spirituali pentru popor. Să comemorăm în chip vrednic acest eveniment al renovărilor sufletești. Gestul părintelui Hădărean și-a vrednicilor preoți ai tractului Cătina să fie un *momento* pentru noi toți.

Correspondent.

Pagini științifice.

Higiena creierului.

De *Dr. V. Hâncu*, med. arhid.

Creierul ca și organele simțurilor se pot modifica atât în funcțiunile cât și în ființa sau structura lor printr'o activitate mai mult sau mai puțin mare și igiena nu poate sta nepăsătoare, față cu turburările ce se pot naște, din contră, ea caută a întrebuița toate mijloacele spre a proteja sănătatea creierului și întregimea funcțiunilor lui.

Astăzi, mai mult ca ori când, creierul, organul cel mai principal al spiritului omenesc, trebuie îngrijit, trebuie condus pe o

cale înțeleaptă și apărut de ori ce împrejurare, care l'ar turbura și l'ar compromite chiar.

Aceste mici considerațiuni ne dovedesc interesul și grija ce trebuie s'o purtăm spre a protegea și susținea spiritul omului, demonstrat prin activitatea creierului și a funcțiunilor lui.

Nu e locul de discutat aci dacă creierul unui om e mai dezvoltat și funcționează mai bine decât al altuia, rolul higienistului se mărginește numai se apere starea de sănătate a ori-cui.

Pentru a înțelege turburările sistemului nervos ce se pot dezvolta printr'o funcționare nepotrivită cu dezvoltarea și cu puterea de funcțiuni a creierului, mă voi mărgini a rezuma în acest articol ideile cele mai elementare despre activitatea lui.

1. *Activitatea creierului.* Ori ce demonstrațiune ca și ori ce funcțiune a creierului e legată de ființa și de substanța nervoasă a lui.

Urmează deci că creierul servește și ca organ al manifestărilor psihice, căci el nu le produce, ei numai le desvăluie, și el nu secretează cugetarea cum ar face bunăoară ficatul ce secretă bilă sau fier.

De aci activitatea creierului se poate divide în conștientă sau neconștientă și în fenomene inconștiente. D. ex. cetirea și scrierea ar face parte din prima grupă, iar circulația, respirația, digestia etc. din a două.

Conștiința este bazată pe transmiterea simțurilor de din afară și chiar a celor din lăuntru spre centru adică la creier, cari apoi la rândul lui le transformă în mișcare. De ex. o lumină vie ne străbate ochiul, impresiunea luminei făcută pe retină e dusă la creier prin nervul optic, iar acia e prefăcută în mișcare, lumina de multe ori fiind

prea vie (mare) creierul prin nervii săi comandă închiderea pleoapelor (deci un act reflex conștient). Un alt exemplu, alimentele introduse în stomac deșteaptă simțirea tubului digestiv, care apoi e transmisă prin căile nervoase la creier (centru) care singurul este însărcinat cu elaborarea întregilor funcțiuni din organism, deci și cu digestia care în totdeauna îi e transmisă prin nervii de secreție și de motilitate (mișcare). Prin urmare și aceste căi ale simțurilor transformate în mișcare i-au numirea de acte reflexe. Ele pot fi directe când impresiunile trec direct prin creier; ex. lumina, sunetele, mirosul, tactul mânilor dă acte reflexe indirecte, pentru că impresiunile acestui simț trec mai intensiv prin măduva spinării și numai apoi sunt transmise la creier unde sunt elaborate sau transformate în mișcări.

Urmează deci că actele reflexe directe sunt în totdeauna conștiente, adică știute de noi, pe când cele indirecte sunt știute de noi numai în cazul când suntem deștepți, iar neștiute pe când dormim.

De asemenea reflexele organelor noastre interne în stare normală sunt indirecte și neștiute.

Urmează de aci că organizația creierului, felul lui de a fi, poate să se schimbe neînțecat sub influența impresiunilor de din afară și a celor de din lăuntru. Schimbări de felul acesta pot fi de scurtă durată și creierul să-și ia starea de mai înainte, sau pot fi de o durată mai îndelungată, când modificările să păstrează și creierul lucrează ca mai înainte. În cele mai multe cazuri modificările creierului produse prin simțuri trec, ex. tot omul miroasă, vede, aude etc. în asemenea cazuri deasemenea își ia starea anterioară, dispărând impresiile de miros, de vedere sau de auz.

Nu e însă tot așa cu muzicantul, care

acestor nume, dar mai ales nu știm ca vre-astfel de tendință să fi fost secundată de către scriitorii, de către literații acelor neamuri.

II.

Suntem vre-o câțiva cărora gazetele ne strică totdeauna bucuria de sărbătorile Paștilor, cu stăruirea lor de a ne vorbi despre sărbătorile Paștelui. „Paști” este iarăș unul din pluralele asupra cărora lucrează îndemnul unora de a le reduce la o analogie oarecare; de astădată influențează aci Crăciunul, iar Paștile primesc siluirea și pentru asemănarea cu singularele ce se articulează cu le, — de pildă: pește.

— „Ce Paște frumos!” scrie un gazetar, sau chiar un literat de-ai noștri. — Ce să pască? răspund eu; un bou cuminte paște frumos, — și asta oricând, nu numai la Paști.

Vorba ce se repetă în totdeauna în sărbătorile Paștilor.

Crăciunul al sătului
Paștile al fudului,

esste și ea schimonosită; de sigur că s'a zis, și trebuie să se zică: „Paștile al fudului”. Dar când stâlcești vorba veche și înțeleptă, n'ai, zău, de ce să te fudulești.

Tot analogie este, care îi face pe unii să nu mai vrea să țină socoteală de particularitatea unor verbe din limba românească de a rămânea neschimbate la persoana a

traia a singularului și pluralului timpului prezent; de pildă: „Senatorii votez”, scrie un reporter parlamentar; — „deputații aplaud”, — în tocmai la fel cum ar zice „senatorii dorm” sau „deputații petrec”. Este și uniformizarea inversă: „senatorii doarme”, „deputații petrece”, — după analogia „senatori votează”, „deputații aplaudă”, — dar trebuie să recunoaștem, că această inoie n'a intrat încă în limba scrisă; vremea nu e pierdută!

E foarte simplu, firește; nu este vorba decât de o regnlă gramaticală: verbele de conjugarea întâia... etc. Dar este un control și mai simplu: este controlul urechii românești, care se revoaltă când îi spui că „senatorii când nu votez, doarme” este simțul cel bun și drept al limbii, care nu se înduplecă în ruptul capului să admită un asemenea lucru decât în forma: „senatorii când nu votează, dorm”. Cel mult ar admite câteva licențe poetice; dar așa ceva nu e poetic de loc.

Și mai mare încurcătură decât singularele și pluralele acestea pricinuesc unora acordurile cu al cărui, al cărei, a căror, ale cărui, etc. În proza tipărită ale unor literați am cetit deunăzi o istorie despre „o redingotă ale căror aripi fâlfăiau fantastic”. Nu mai e vorba despre compozițiile grăbite ale unor gazetari, cari mai în totdeauna nemelesc aceste acorduri... de-a 'ndoasele. El ar fi fost în stare să ne vorbească despre niște

aripi ale cărei fâlfăire dau eleganță și interes redingotei fantastice, — acorcând astfel de două ori greșit, acolo unde literații, ca profesioniști mai dela toartă, greșesc numai odată, și o nimeresc pe jumătate. „Aripele a căror fâlfăire” și „redingota ale cărei aripi”, firește, așa se zice; și este iarăș foarte simplu, — de și negreșit mai puțin simplu decât bonjour.

„El însuș, ea însași”, etc. — pricinuesc iarăș multă bătae de cap unora, — sau mai bine zis nu le pricinuesc nici ura, căci nu se sfiesc să le trântescă mai în totdeauna la întâmplare, — și întâmplarea mai adesea e dușmana nimerelii. — „Liberalii însași”, ne spune un redactor politic dela o gazetă, „recunosc”. Nu mai știm ce recunosc, dar suntem siguri, că în tot cazul nu perfecțiunea acestui acord. — „Aceste cauze însuș”, îl fac pe altul că ajungă la niște concluzii, cari vor fi conforme cu logica, dar cu gramatica se ceartă amarnic de tot. — Simplu iarăș: — Eu însumi, tu însuși, el însuși, noi înșine, voi înșivă, ei înșiși, — toți știm cum se zice bine și corect, — dar... n'avem vreme să ne gândim la haină când ne muncește ideea, — și de aceea îi dăm uneorii drumul în lume așa în négligé.

* * *

Toate acese sunt observări, pe cari ni-le sugerează spicuri întâmplătoare prin cărți, reviste și gazete; metoda deci le va lipsi; dar ținem să nu le lipsească numai

e ținut în totdeauna sub impresia sunetelor, el aude și cugetă într-una la ele și desvoaltă și cultivă sub forma aceasta simțul muzical, creerul e în totdeauna ocupat, și în asemenea cazuri schimbarea din el e permanentă. De gradul acestor schimbări permanente sunt legate și turburările facultăților intelectuale, ex copiii a căror inteligență e prea mult încordată, al căror creer e prea mult excitat prin instrucțiuni nepotrivite cu etatea și puterea organismului, ajung a căpăta modificări în organizația și în structura centrului nervos, în cât adesea pot să-și compromită viața.

Activitatea facultăților sufletești își are sediul în lobii frontali ale fiecărui emisfer, puse într-o legătură statornică cu celelalte părți ale lobilor parietali și occipitali din părțile laterale și posterioare din creer.

Pe de altă parte structura și activitatea creerului nu au același grad de dezvoltare în perioadele vieții omului. De ex. creerul copilului are deosebitele organe pentru funcțiunile cerebrale, cari nu toate sunt egal dezvoltate la începutul vieții, căci el simte, să mișcă, dar nu are memoria care începe a se dezvolta numai mai târziu din primul an, pe când inteligența cugetarea și voința se formează cu timpul.

Spiritul își formează organele, prin care are să-și îndeplinească funcțiunile, după puțină dezvoltării lor, care se face treptat și în raport cu timpul. Și nu știm întru cât ar fi adevărată — mai ales după acesta principiu — legea transmisibilității prin ereditate a unor calități sufletești sau intelectuale, pe câtă vreme să vede adese născându-se din părinți cu inteligență foarte inferioară copii genial (d. ex. Vlaicu ș. a.) și invers, în aceiași familie cu toți copii puși sub aceleași îngrijiri de educațiune și instrucțiune, au aceeași treaptă sufletească.

Rămâne dar că activitatea creerului exprimă pe aceea a spiritului.

Nutriția creerului prin urmare ne probează că impresiunile nu se gravează, nu se fotografiează în substanța lui, de oarece e supusă la legea generală de premenire, de renoire, din care ar urma că ele ar trebui (fotografiile), se piară cu materia, în care sau imprimat. Dar se pare că nu e așa de oarece spiritul le deșteaptă ori când, și chiar când omul nu se nutrește. Urmează deci dovada că substanța creerului și activitatea lui sunt strâns legate de activitatea spiritului.

Iar prin aceasta igienă urmărește un îndoit scop: 1., păstrarea și susținerea materiei nervoase, 2., pentru păstrarea, dezvoltarea și perfecționarea facultăților psihice sau intelectuale.

Aceste facultăți intelectuale sunt: atențiunea, memoria, judecata, imaginația și inteligența de cari ne vom ocupa din punct de vedere igienic într'un alt număr viitor.

(Va urma).

Reviste.

Grecia. După unele știri din Athena se pare că nu mai există decât ușoare dificultăți de învins între delegații Turco-Greci excludând posibilitatea unor complicații; totuș armatele atât grecești cât și turcești sunt nevoite să continue a rămânea pe picior de război paralizând astfel afacerile și comerțul; se mai afirmă, în afară de asta, din Athena, că prin intervenția vre-

unor puteri s'ar putea grăbi soluția chestiilor încă pendinte.

Ziarele turcești confirmă știrea, că Turcia va trimite la Athena unele contra-propuneri cu privire la acordul ad referendum stabilit în chestia Vacufurilor.

În cercurile guvernamentale turcești se declară, că convorbirile vor ține încă câtva timp. Chestia liberării prizonierilor turci de către Greci se pare pe deplin rezolvată.

Albania. Ziarele primesc din Viena știrea, că Turcia a renunțat definitiv la dorința de a alege un prinț otoman pe tronul Albaniei.

Ni-se asigură, că prințul de Wied întrunește pe cât se pare adeziunea ru numai a Italiei și a Austriei și a tuturor celorlalte puteri.

Se anunță, că ar fi pe cale de a se încheia convorbirile cancelariilor în ce privește pregătirea planului financiar și economic a noului regat al Albaniei, spre a-i asigura o primă dezvoltare. Chiar și lista civilă a noului principe se zice, că ar fi hotărâtă.

Albanezii au ținut aci o mare adunare populară sub prezidenția lui Ismail Kemal, șeful guvernului provizoriu. Acesta a accentuat că Grecia trebuie să procedeze la fel cu Serbia și să evacueze cât mai curând teritoriul albanez.

ceace este esențial: justețea și interesul, — adevărat justețea observărilor și interesul pentru chestiunile de limbă ce aduc în desbatere.

Ne-am întâlnit odată cu un distins poet al nostru asupra observării, că unii scriitori moldoveni folosesc pluralul fragii în loc de fragile, cum rostesc și scriu ceilalți români. — „Ce fragi frumoși!“ sau fragii acaștia nu sunt bine copti... Poetul era lipsit să vadă aci o particularitate lingvistică analogă cu cea a substantivelor, cari masculine la singular iau forma feminină la plural: măr, mere; la fragi, lucrul ar fi invers: feminină la singular, fraga devine masculină la plural: fragii! — Mai probabil e, că avem a face cu o simplă greșală de limbă, determinată tot prin iniurierea analogiilor. Acel i dela pluralul feminin, când cuvântul însuși nu e prea femeesc, ca tocmai femeile, ispitește să se ia cuvântul drept masculin, și să se zică fragii, cum se zice cartofii în loc să se zică corect fragile cum se zice nucile.

Tot așa am întâlnit zilele aceste pluralul masculin, foarfecii dela singularul feminin foarfeca! — Era vorba de „niște foarfeci foarte ascuțiți“... Pe nici un român însă

nu l-am auzit zicând altfel decât „foarfeci ascuțite“. Astfel se ilustrează, credem, și mai bine greșala care se face cu fragii.

* * *

Am fi nedrepti însă dacă am găsi prin gazete numai greșeli, și nu am releva și... îndreptări, ca să zicem așa. — Iată una asupra căreia trage atenția un gazetar altuia, care scrisese, se vede, tot din prea multă grabă, despre o chestiune „iritantă, ca orice lucru inutil și de prisos“. (Ciudată graba aceasta, de a scrie mai multe cuvinte de cât e strict necesar!) — „Și de prisos era în adevăr de prisos, ea ori ce lucru inutil“, — zice confratele cu îndreptarea. Perfect; tot ce e inutil e de prisos, și tot ce e de prisos e de inutil. Cu toate acestea parcă totuș ar fi o nuanță deosebită de înțeles între aceste două cuvinte.

Inutil se zice pe românește nefolositor. Iată cu adevărat unul din cuvintele cu cari nu s'a îmbogățit limba noastră cu mult mai mult decât cu faimosul voiaj. Cu toate acestea pentru unii scriitori, și în deosebi pentru unii gazetari, el este de o mare scăpare în momente de ... grabă. El le ser-

vește, indiferent, fie pentru nefolositor, fie pentru de prisos, fie pentru zadarnic; toate se confundă într-una și sunt, pur și simplu, inutile; afară de cazul, citat mai sus, când sunt și inutile și de prisos. — Mai mult: S'a văzut cuvântul inutil întrebuințat și pentru ceace, în realitate, e de-a dreptul rău, fără cale, condamabil, deplorabil. Fi-rește, că ceace e rău, nu poate fi folositor; deci e inutil într'un înțeles oarecare; dar scriitorul, și atunci când nu e decât gazetar, trebuie să caute și să întrebuințeze nu termene aproximative, exprimând numai în parte ideea ce vrea să înfățișeze, ci calitative întregi, îmbrățișând-o întreagă.

Și zadarnicul e inutil, și inutilul e zadarnic; — dar ce-ați fi zis de Eminescu dacă în loc de: „zadarnic după tine eu mâinile-mi întind“, ar fi scris:

„Se'ntind a mele brațe spre tine-i inutil?“

Nuanțele acestea de înțeles între zadarnic, de prisos și nefolositorului inutil, — le prinde de sigur orice înțelegere neaoșă românească; — de aceea, nu zicem, că e zadarnic sau inutil, dar zicem, că e de prisos să mai continuăm pe tema aceasta.

Ioan Gorun.

Filip Haas și Fii
Fabrica: Sopron.

(20) 16—20

fabricanți de tapete și de stofe pentru mobile în Cluj, strada Unio Nr. 3. Mare asortiment în tapete și stofe de mobile, în perdele de stofă și de dantelă, plapome, linoleie, pânze cerate și tapete veritabile persiane.

Aranjamente complete pentru hotelurile și scalde.

Ismail Kemal a mulțumit marilor puteri cari au contribuit la înfăptuirea Albaniei autonome.

Dânsul a propus ca deocamdată să se introducă în Albania administrația patriarhală și noul stat să fie împărțit în cantoane.

Diverse.

Conferență episcopescă. Din Budapesta să anunță, că în 7 Noembrie crt. va avea loc conferența episcopilor greco și romano-catolici din Ungaria, sub presidul primatului Dr. Ioan Csernoch în aula seminarului teologic central.

Un nobil dar al dlui Victor Antonescu. Cetim în „Românul”: Sărbătoritul nostru artist dramatic, dl Victor Antonescu, directorul trupei teatrale bucureștene, a plătit azi administrației noastre, pe un an întreg, 12 abonamente la „Poporul Român”, cu destinație pentru 12 plugari români vrednici. — Acelaș lucru l'a făcut la Blaj, dăruind 50 cor. fondului pentru Masa studenților și 10 cor. fondului Meseriașilor noștri.

Societatea academică Carmen Sylva din Graz s'a constituit în ședința ținută la 25 c. alegându-și următorul comitet:

Prezident: George Palievici, abs. iur. și stud. com.; Vice-prezident: Alexandru Pop stud. com.; Secretar: Valer Chibulcutean, stud. com.; Cassar: Octavian Bocancia, stud. ing.; Bibliotecar: Nicolau Dobrotă, stud. com.; Controlor: Vasile Mureșanu, stud. med.; Măestru de scrimă: Victor cav. Tarnavski, stud. chem.; Econom: Emanoil N. Saucine, stud. med.

Tragedia patriarhului Bogdanovici. La dorința patriarhului din Carloveț, cadavrul patriarhului Bogdanovici a fost supus secționării prin medicii comitatenzii în prezența preoțimeii sârbești din Gastein.

În urma secționării s'a constatat, că patriarhul nu a fost ucis, nici nu s'a sinucis, ci moartea i-a fost cauzată de o nenorocire întâmplătoare, căci loviturile mortale de pe trup le-a primit numai după ce a parcurs un drum de 26 kilometri în apa râului Aché.

După aceasta constatare oficială trupul a fost îmbrăcat și stropit cu apă sfințită, apoi în prezența tuturor autorităților administrative a fost transportat la gară și de acolo a fost adus prin Viena și Budapesta la Carloviț, unde a sosit ieri și va fi așezat pe catafalca până mâine Duminecă, când după terminarea serviciului funebru, va fi așezat spre veșnică odihnă în cripta patriarhului Brancovici.

Invitare. Despărțământul Năsăud al „Asociației pentru literatura și cultura poporului român” invită prin aceasta pe toți membrii săi, precum și pe toți binevoitorii și sprijinitorii acestei instituțiuni culturale la **adunarea cercuală**, care se va ține Duminecă în 2 Novembre 1913 st. n. în frunțașă comună Rebrisoara. După producțiune: Petrecere populară.

Concurs. Reuniunea femeilor de religie gr.-cat. și gr.-or. din comitatul Târnavei-mici cu terminul de 30 Novembre n. 1913 publică concurs la 7 ajutoare, de câte 20 cor.

La aceste ajutoare pot concurge văduve sărace, precum și orfani fără avere fără tată și fără mamă, cari cercetează școala, ori vre-un ram de meserie de pe teritoriul comitatului Târnavei-mici.

1. Dela toți concurenții se cere să dovedească cu atestat dela parohul local, cumcă sunt săraci de religie gr.-cat. ori gr.-or. cu purtare bună și că sunt de pe teritoriul comitatului Târnavei-mici.

2. Văduvele au să mai dovedească, cumcă sunt într-adevăr văduve și incapabile de lucru.

3. Orfanii, cari cercetează școala, pe lângă condițiunile de sub p. l., au să arete că ce școală frecventează? iar orfanii, ce sunt la învățarea unei măiestrii, au să dovedească cu atestat, cumcă sunt la învățarea cutărei măiestrii și că iau parte la cateheză și-și împlinesc datorințele lor față de biserică.

Spre încunjurarea speselor toate documentelor de dovedire se pot procura de la parohul competent și pot fi cuprinse într'un singur atestat.

Rugărilor intrate după terminul de concurs nu vor fi luate în considerațiune.

Concursele să se trimită la adresa Domnului Dr. Virgil Radeșiu avocat, secretarul reuniunii în Dicsőszentmárton.

Dicioșmărtin, din ședința comitetului Reuniunii, ținută în 15 Octomvrie n. 1913. Aneta Zehan prezidentă. Dr. Virgil Radeșiu secretar.

Schimbarul călindarului. Cu înființarea episcopiei gr. cat. maghiare de Hajdudorog și cu introducerea noului ei episcop se apropie de realizare unirea călindarului. Aceasta nouă episcopie cu câțiva ani mai înainte a subscris protocoalele în afacerea unirii călindarului, cari prin noul episcop s'au subșternut Papei, după a cărui învoire se va ratifica unirea călindarului.

Aceasta unire o doresc și diecezele de Munkács și Eperjes, ci după cum se afirmă, nu numai rutenii, ci și ungurii greco-orientali (?) sunt aplicați a primi în locul călindarului Iulian, călindarul Gregorian.

În privința aceasta, în jumătatea primă a lunii lui Noembrie se vor întruni la consfătuire factorii interesați bisericești și politici, pentru ca chestiunea unirii călindarului să se realizeze cât se poate mai curând.

Societatea pentru fond de teatru la Caransebeș. Programul serbărilor. Vineri, 7 Noembrie st. n. 1913.

1. La orele 5 și jum. p. m.: primirea comitetului central al Societății pentru fond de teatru român la gara din Caransebeș.

2. La orele 8 și jum. seara: serenadă de „Reuniunea română de cântări” din Caransebeș președintelui Societății pentru fond de teatru român.

3. La orele 9 seara întâlnire prietenească în hotelul „Pomul verde”.

Sâmbătă, 8 Nov. st. n. 1913. 1. La orele 9 dimineața: Serviciu divin, care se va celebra de înaltul cler în catedrală. Răspunsurile le va executa corul „Reuniunii române de cântări” din localitate.

2. La orele 10 și jum. a. m.: Ședința primă a adunării generale a „Societății pentru fond de teatru român”, în sala magistratului orășenesc.

3. La orele 3 p. m. petrecere populară la care va concerta fanfara din Vranu.

4. La orele 5 și jum. p. m.: Primirea comitetului „Reuniunii învățătorilor din dieceza Caransebeșului”.

5. La orele 8 seara: Prima reprezentație a companiei dramatice Victor Antonescu cu următorul program:

a) Monolog de G. Ranetti, zis de d. Victor Antonescu.

b) Legea iertării, comedie în 3 acte de M. Landay, tradusă de Haralamb Lecca.

c) Năpasta, dramă în 2 acte de I. L. Caragiale.

Duminecă, 9 Nov. st. n. 1913. 1. La orele 9 dimineața: Serviciu divin. Răspunsurile le execută corul „Reuniunii de cântări” din localitate.

2. La orele 11 a. m.: Ședința primă a adunării generale a „Reuniunii învățătorilor români dela școlile confesionale ortodoxe din dieceza Caransebeșului”, în sala magistratului orășenesc.

3. La orele 1 p. m. masă comună în sala hotelului „Pomul verde”. Prețul unui tacâm 4 cor. Toastele sunt fixate de mai înainte.

4. La orele 3 și jum. p. m.: Ședința a doua a adunării generale a Societății pentru fond de teatru român în sala magistratului orășenesc.

5. La orele 8 seara: a doua reprezentație a companiei dramatice Victor Antonescu.

Se va juca „Poama crudă” (O căsnicie) comedie de moravuri în 3 acte.

b) Petrecere dansată. Doamnele sunt rugate să se prezinte în costum național. În pauză se va juca Călușul și Bătuta de coștișii din Mehadica.

Luni, 10 Noembrie st. n. 1913. 1. La orele 10 a. m.: Ședința a doua a adunării generale a Reun. inv. rom. dela școlile confesionale ortodoxe din dieceza Caransebeșului, în sala magistratului.

După amiază: Excursii în jurul Caransebeșului.

La orele 8 seara: a treia reprezentație a companiei dramatice Victor Antonescu:

a) Sacrificiul, dramă într'un act de Roberto Bracco.

b) O noapte furtunoasă, comedie în două acte de I. L. Caragiale.

Prețul locurilor la teatru: Loc rezervat: 5 cor. Locul I. 3 cor. 50 fil. Locul II 2 cor. 50 fil. Lorul III 2 cor. Parchet 1 cor. 30 fil. Loc de stat 1 cor. Biletele se primesc la „Librăria diecezană”.

Toți cei-ce doresc să aibă pe durata serbărilor locuință la hotel sau la particulari să se adreseze, până în 6 Noembrie n. 1913. dlui Iuliu Vuia inv. director în Caransebeș. Comitetul de încuviințare se va afla în decursul serbărilor în localul „Societății române de cântări” (inst. teol.-ped.). Iar cei cari doresc să ia parte la masa comună de Duminecă. să se anunțe dlui Dr. George Lăbonțiu, avocat în Caransebeș. În toate celelalte afaceri cari privesc aceste serbări, dă clarificări președintele „Casinei române” din Caransebeș. d. Dr. Cornel Cornean, secretar consistorial.

Cinema Edison și-a reînceput producțiunile sale frumoase și interesante. În fiecare Joie la 5 d. p. va da reprezentațiuni anume pentru tinerime, iar Dumineca d. p. reprezentații populare. Afară de aceea în fiecare Joie, Sâmbătă, Duminecă și sârbătoare seara la 8 reprezentații de gală.

Incurajat de On. public va putea să-și procure filmele cele mai alese și moderne.

Sirolin
„Roche”
Recomandat de medici în toate
îmbolnăvirile Organelor de respirație
In morhuri de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloză copiilor.
Se află în toate Apotecele
cu 4 Coroane sticla.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

De când e în Săcel acest preot a înființat o cooperativă, care sub egida băncii «Hitelszövetkezet» din Pesta, tinde a scoate poporul din mâna uzurarilor Evrei dându-i împrumut cu 7.6%, iar azi în scumpetea de bani numai cu 8%.

A înființat apoi din 1 August a. c. un «Consum» și în curând va înființa un puternic magazin de bucate a bisericii. Acesta va fi singurul magazin de bucate în Maramurăș.

Stolele preotului.

Săcelenii și-au ajuns scopul, dar s'au desbinat în două slăbindu-se. Au redus apoi stolele fiind aici mai mici ca în tot Maramurășul. Preotul are lectical dela fiecare casă 20 fil., botez și molitvă 60 fil., prohodul mare dela 6—16 cor., la prunci 3 cor. cu feștanie, cununie cu vestiri și o liturghie 5 cor., maslu 1 cor., s. liturghie 1 cor., feștanie 1 cor.

Cantorul are dela un prohod 1—3 cor., cununie 1 cor., s. liturghie 20 fil., maslu 4 fil., feștanie 40 fil.

Vizitația canonică.

Cu ocazia vizitației canonice s'a mai constatat apoi, că protocolul esibitor e din 1904, cel al ședințelor curatoratului din 1910, al expedițiilor postale din 1903, protocol despre predici și cateheze din 1913, matriculele botezaților, cununăților, morților din 1832—1913, circularele ep. din 1904. Avera bisericii în bani 131 cor. 68 fil., în obligațiuni private 432 cor., capitale mobile în naturale 4 hl. de ovăs. Porțiunea canonică 60 jughere. Biserica e de piatră, bună, binecuvântată în 12 Iulie 1910, consacrată în 29 Iunie 1913. E închinată s. Arhangeli. Casa parohială e de lemn, slabă, are 4 încăperi. Superedificate: grajd, șură, coteș. Școala e de lemn, corespunzătoare legii, casa docentală cu 4 încăperi. Toate sunt asigurate la Transilvania. Învățător e Mihail Bizeu. Grădină de pomărit comunală; 9 cruci pe hotar. Fond bisericesc nu este. Poporul concurge cu circa 4000 cor. repartitie anuală spre scopuri bisericesti-școlare.

30 Iunie — Luni.

Dimineața la 7 ore era să plecăm la

Seliște—Felsőszelitye

pe Iza în jos. Când să plecăm n'au fost decât 2 trăsuri, iar noi 10. Ne-am suit cum am putut. Ne-au însoțit câțiva călăreți. Ieșind din Săcel, ne întâmpinau oamenii pe la porți cu «Laude-se Domnul nostru Isus Hristos», salutare indatinată în întreg Maramurășul. Erau foarte emoționați. Femeile mai ales cu furca la brâu nu știau cum să dea semn bucuriei. Am văzut unele punându-și mâinile pe frunte, se înțelege cu multă confuzie; altele întinzindu-și ambe mâinile.

Înaintând în jos pe Iza mergem repede=jib, cum ne zicea vizitiul maramurășan. Terenul începe a se deschide, valea se mai lărgeste. O mulțime de coconi=copii aleargă, după trăsuri. Pe vârful unui mare cazan de petrol în formă de cilindru de vre-o 12 m. înălțime stau vre-o 3 copilandri, cari ne privesc cu multă încredere și îndestulare de sus.

E de însemnat, că în Săcel un consorțiu englez, respective, «Magyar kárpáti petroleum részvénytársaság» cu banii și ajutorul lor și cu mare subvenție de stat, cearcă de mult după isvoară de petrol, care s'ar fi scurs din Galiția pe sub Carpați până în Maramurăș. Grație

acestei societăți mixte Săcălenii și Maramurășenii de pe valea Izei au ocazie a vedea zilnic transversând valea Izei automobile de povoaară și pentru persoane, ca și în ceva centre mai mari de cultură. — De-ar ținea baremi și în celealalte pas cu lumea, cu progresul.

La jumătate calea 2½ Km. ne întâmpină la 50—60 călăreți din Seliște. Aceștia au cu totul altă înfățișare ca cei din Săcel. Portul e în colori mai deschise, mai frumos, mai curat. Sunt călăreți și numai cu pălării cu aripa îngustă, cu peptar roșu fără suman fluturându-le mânecile largi. Întâlnim apoi și câți-va tineri în procesie cu prapori. Rămân îndărăpt. Copiii din Săcel și alții din Seliște țin fuga după trăsuri, rămânând câte unul mai slab în depărtare.

La capul satului poartă triumfală fără inscripție. Bineventează notarul Doboș Ferencz, ungurește. După ce am plecat dela poartă, mulțimea întreagă a început a alerga prin noroiu, pentru a ajunge odată cu Vlădiculă biserica. Dragostea aceasta deosebită a poporului te emoționează. Chiar și Evreii adunați în grupe la porțile caselor dedeau salve din pistoale, în semn de bineventare.

Fete drăgălașe, frumoase=hirise, — cum le spun maramurășenii, — cum și o nemțoaică aruncă buchete de flori în trăsura vlădicului. Te delectezi în frumșeți de bărbați și femei. E mare deosebire între Săcel și Seliște, deși sunt așa aproape. Săcălenii sunt pădureni, Seliștenii par mai inteligenți, mai frumoși.

Comuna Seliște.

Comuna Seliște—Felsőszelitye, — în opoziție cu Alsószelitye în partea vestică a comitatului, în cercul administrativ Huszt, — e așezat pe cei doi țărmi ai Izei în părți aproape egale. Se întinde mai mult pe 2 vălcele, ce spintecă catenele de dealuri, cari se întind până dinjos de Strimtură, respective tot coborându-se în partea stângă a Izei până la Vad. Terenul din stânga Izei e și altcum peste tot mai larg, mai deschis, afară de valea Slătioarei și a Glodului. Pe lângă drum locuiesc și aici numai fii de ai lui Israil, dar nu par așa respingători ca în Săcel. Casele sunt nevăruite pe dinafară și aici, având o înfățișare mai puțin simpatică. Nu așa însă interiorul lor, pe care se vede hărnicia țărancei române maramurășene, atât în curățeni, cât și împodobire. Școala românească gr.-cat. pentru ambe parohiile nouă se ridică dintre celealalte edificii. Pagubă, că e zidită în partea stângă a Izei, greu accesibilă pentru cei din parohia de sus și ce e mai rău în calea valurilor Izei. Depinde dela bunăvoința Izei de multeori să poți străbate la ea ori nu. Chiar și acum nu s'a putut vizita în urma esundării Izei.

Împărțirea. Preoții.

Din punct de vedere administrativ bisericesc, se împarte comuna în 2 parohii. Parohia de sus sau a Nistorștilor și cea din jos din Bărteni. Ambe parohiile au biserici vechi, la cari poți străbate numai cu multă greutate, pe niște drumuri foarte rele. Biserica cea din sus e zidită pe un deal prețipș la 1650, cea din jos la 1722, iar pictată a doua oară la 1845. La parohia din sus e preot Vasiliu Vlad, — care înainte cu 6 ani (1907) propusese în o conferință tractuală, care a primit propunerea să se ceară dela fostul episcop de pie amintire Dr. Ioan Szabó, să nu sufere să propună la institutul teologic un profesor, care cutezase să combată în «Unirea» ca periculos din punct de vedere bisericesc și românesc separatismul neîntemeiat al preoților maramurășeni și sătmăreni.

(Va urma).

Tipicul anului 1913.

— de Septimiu Popa. —

Luna lui NOEMVRIE.

3. Muminca V dela Luca și sf. Martiri Akepsima, Antala și Iosif, Viers 5, Ev. Inv. XI.

Sâmbătă seara și Duminecă dimineața din Octoih viers 4 Ev. Inv. 11 — catavasii: Deschidevoi... iar din Mineiu cele dela mai mulți martiri după sistemul Dum. trecute.

La liturghie Gal. 6, 11, Ev. Luca 16 19. — Era un om bogat.

Duminecă seara 3 dela un cuvios cu Mărire și acum deacolo, celelalte din Octoih.

8. Vineri. Adunarea sf. Arhangeli Mihail și Gavriil.

Joi seara și Vineri dimineața toate cum arată la Mineiu. Catavasii: Deschidevoi gura mea. — La liturghie la fericiri: Mărire și acum viers 8: Din pânțele celei... (c. VI Alt canon a Născătoarei).

Vineri seara inserat fără Văhod, punând la Doamne strigat-am: 3 stihiri dela „mai mulți martiri“ și 3 dela mai multe cuvioase muieri“ cu Mărire și acum de acolo. — Stihovna din Octoihul cel mare dela Viers 5 de Vineri seara — ori dacă nu avem Octoih mare, atunci în Octoihul mic citat la pag. 152.

10. Dumineca VIII dela Luca Ev. Inv. I. Viers 6.

Sâmbătă seara la Doamne strigat-am 4 din Octoih a viersului, 3 din Mineiu dela „mai mulți apostoli“ și 3 tot din Mineiu dela „un martir“. Mărire și acum și celelalte din Octoih.

Duminecă dimineața, serviciul viersului din Octoih, punând la c. III din Mineiu condacul și icosul, Mărire: Sedelna dela „apostoli“ și acum: sedelna dela „un martir“.

La liturghie Ap. Efes. 2, 4. Ev. Luc. 10, 25, venit-a la Isus un legiuitor.

Duminecă seară: la Doamne strigat-am 3 din Mineiu dela „mulți martiri“ și 3 tot din Mineiu dela „mulți cuvioși“ cu Mărire și acum deacolo, iar celelalte din Octoih.

17. Duminecă IX dela Luca și sf. Grigorie dela Neocesarea.

Viers 7 Ev. Inv. II.

Din Mineiu cele „dela un arhieru“, în colo slujba Octoihului viers 7 cu catavasile etc. după sistemul Duminecii V.

La liturghie Ap. Ef. 2, 14 Ev. Luc. 12, 16 — Unui bogat...

Duminecă seara din Mineiu „dela martiri“ și celelalte după sistemul Dum. trecute.

21. Intrarea în Biserică a preasf. Născ. de Dumnezeu. Atât Miercuri seara cât și Joi dimineața toate ale Mineiului. La fericiri Mărire și acum: În pânțele tău — viers 1. (c. VI alt canon) — Catavasii: Hristos se naște...

Joi seara din Octoih nimica nu punem, ci facem Inserat cu Văhod, punând la Doamne strigat-am 3 stihiri dela Intrarea în biserică: Astăzi credincioșii — Astăzi biserică — Tu ești predicarea — și 3 dela „mai mulți apostoli“ Mărire și acum dela „Intrare“: După ce te-ai născut.

Stihovna cea dela Inseratul sărbătorii, troparul sărbătorii.

24. Dumineca XIII dela Luca. Sf. Martiră Ecaterina.

Viers 8. Ev. Inv. III.

Sâmbătă seara la Doamne strigat-am punem 4 stihiri din Octoih, 3 din Mineiu dela sărbătoarea Intrării în biserică (ca și Joi seara) și 3 ale sf. Ecaterina. Mărire dela Intrarea în biserică: După ce te-ai născut — Și acum a viersului. — Stihovna a viersului cu Mărire și acum dela „Intrare“: Astăzi împreună... Troparul viersului, al „Intrării“ și al sf. Ecaterina.

Duminecă dimineața La Mănecat: Sedelna I din Octoih, Mărire: a sărbătorii: Roadă dreptilor — Și acum: din Octoih. Sedelna II din Octoih — Mărire a sărbătorii: Mai înainte... Și acum din Octoih. Apoi „adunarea îngerească“ și celelalte a Octoihului. Catavasii Crăciunului. După c. III condacul și icosul sf. Ecaterina și sedelna tot a sf. Ecaterina. După c. VI condacul și icosul viersului. Luminătoarea III, Mărire din Mineiu a Intrării în biserică — Și acum: a sf. Ecaterina „Intărituțai mintea“. — La laude 4 din Octoih a viersului, 2 dela sărbătoarea „Intrării“ apoi iar 2 din Octoih: Scoală-te Doamne — Mărire: Stihirea Inv. III — Și acum: Preabinecuvântată

La liturghie Apos. Ef. 4, 1, Ev. Luca 18, 18. — „un om oare carele“.

Duminecă seara vecernie fără văhod din Octoih, punând la Doamne strigat-am 3 din Mineiu cu Mărire și acum de acolo, cele dela „sfinți martiri“ stihovna și celelalte toate din Octoih.

Lytton Bulwer.

Ultimele zile ale orașului Pompei.

— Roman. —

În românește de: AUREL B. GAJIA.

(Continuare). (26)

— Ce spui? Despre tine au spus, că negi existența zeilor?

— Ah, — zise Olinthus, — eu nu o neg, ci tu, care nu crezi în singurul Dumnezeu adevărat, cu toate că numai el ne mângăie aici în închisoare și singur el ne întinde o rază de speranță în întunerecul acesta cumplit.

— Spune-mi numai înaintea tribunalului n'au amintit numele tău deodată cu alui Apaecides? Tu mă ții vinovat pe mine?

— Asta singur Dumnezeu o știe, dar eu cred, că nu ești.

— Dar cine?

— Arbaces!

— Par'că resuflu mai ușor. — strigă Glaucus. Și pentru ce zici, că Arbaces e ucigașul?

Olinthus îi istorisi totul ce s'a petrecut între el și Apaecides. Atenianul ascultă cu încordare.

— Arbaces — își termină Olinthus vorbirea — de sigur, ne-a știut planurile. A știut, că voim a-l demasca înaintea tuturor. — Necuratul i-a adus înainte pe Apaecides și la ucis, să scape de dușman.

— Așa-i! — zise Glaucus.

Mi-ai luat o mare greutate de pe inimă. Sunt fericit!

— Dar ce folos ai din descoperirea aceasta? Te-au judecat și o să mori, deși ești nevinovat!

— Cel puțin eu mă știu nevinovat.

Spune-mi acum numai atât: voi fi osândit pe toată viața?

— Dumnezeu e drept, și se îngrijește de faptele Lui. Înaintea lui vei afla îndurare.

— Spune-mi — zise Glaucus — creștinii cred, că morții o să învie? și că aceia, cari s'au iubit pe pământ se vor iubi și dincolo de mormânt?

— Da, și cred, că însuș Dumnezeu s'a pogorit din cer să ne arete căile adevărului.

— Spune-mi așadar principiile religiei tale și speranța de care ești condus tu?

Olinthus începu să-i povestească multe din învățăturile sante ale Evangheliei lui Isus Hristos.

XVII.

Ultima noapte.

Orele treceau încetinel, și o munciau foarte pe Nydia. Se cugeta într'una, că pe Glaucus îl vor judeca la moarte. Trebuia să-l scape pe binefăcătorul său, altcum fericirea ei întreagă i-ar fi fost sdrobotită. Se cugeta la Sophia, care era destul de bogată să-l scape dela moarte. Pe mână avea niște brățare de aur, pe cari i-le dase Ione, iar la gât avea un lanț frumos, ce îl dase Glaucus. Aceste juvaere voia să și-le jerească în năcazul acesta mare.

— Când Sophia apăru în odaie după câteva ore, Nydia îl întrebă:

— E târziu?

— E deja seară!

— Oh, zeilor, ce s'a întâmplat la tribunal?

— I-au judecat pe amândoi.

Nydia și-a înădușit suspinul și zise cu o liniște prefăcută:

— Când îi duc la moarte?

— Mâne în amfiteatru. Dacă tu n'ai fi aici, și eu m'aș putea duce să văd cum îi execută. Ași dori mult să văd acel joc minunat. Tu însă mă reții. Trebuie să te păzesc. Pentru tine sunt silit să rămân acasă și să nu pot avea distracția aceea frumoasă, la care va lua parte întreg orașul. N'am ce face.

Nydia oftă și mai cu durere. Pe urmă se adresă păzitorului, întrebându-l:

— De câtă sumă ai avea lipsă să-ți rescumperi libertatea?

— Cam de două mii de sestertii.

— Multămită zeilor! Uite la brățarele și lanțul acesta. Prețuiesc mai mult și ți-le dau ție, dacă...

— Nu mă duce în ispită. Nu te pot elibera. Arbaces e foarte bogat.

Nydia își frecă mâinile.

— Așadar n'am nici o speranță să scap de aici?

— Nu, până ce Arbaces nu va permite.

(Va urma.)

Proprietar, editor: Vasile Moldovan.

Redactor responsabil: Augustin Gruția.

Onorate domnule!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincie, am deschis în Budapesta un

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri eștine oricare sistem de motoare de benzină, ori de oțiu brut ori de gaz. Tot felul de mașini de trăierat, tot felul de mori cu petri fine și motoare trainice, tot felul de automobile, pompe și ferestrele și alte rezvizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, — deci din mână primă, — și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. — Il stătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva să-mi scrie ca să merg eu la dânsul ori să vină dânsul la mine să ne înțelegem, — iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grân, cucuruz, ovăs, boi, oi și porci. Tot felul de poame și legume, — cu un cuvânt tot ce are Românul de vânzare.

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu îmi plățiți o taxă după învoială.

Cu stimă:

L. Olariu

Budapest.

II. Margit Körut 11 1/2 2.

In Buda lângă podul Marghithid

(34) 24—25

PICURII DE STOMAC ai lui BRÁDY

mai înainte „Picurii de Mariacell” s'au dovedit de 30 ani incoace de un medicament neapărat trebuincos în fiecare casă. Picurii aceștia au un efect neasămănat de bun la perturbațiunile mistuirii de orice spețe la ameteți, arsuri de stomac, constipație, dureri de cap și destomac, greață, insomnie, colica, anemie (lipsa de sânge), gălbineala șcl.

Se pot căpăta în fiecare apotecă. O sticlă costă 1.60 cor., mică — 90 fil., 6 sticle 5.40 cor., 3 sticle mari 4.80 cor., ce se trimit franco, dacă prețul lor se anticipă la

Apoteca lui C. BRÁDY la »König von Ungarn« în Viena, I. Fleischi-markt 2 Depot 5.

Să se aibă grijă la marca cu tipul Maicei dela Mariacell, împachetarea în carton roză și iscălitura de pe tipul clișeiului de aci.

(6) 21—25

Viță americană altoită

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți, furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

Mediaș—Medgyes. [Nagyküküllő vm.]

Serviciu conștiințios. Soiuri garantate.

Catalog se trimite la cerere gratis și franco.

În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel, că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dnii proprietari, cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere, ce o pot avea în firma de mai sus.

[12] 5—20

Tipicul serviciului arhieresc de Ștefan Roșian, profesor seminarial în Blaj. E o lucrare minuțioasă, care ca o contribuție la studiul ritului oriental merită o deosebită luare aminte. Se află de vânzare la librăria seminarială din Blaj și costă — 40 cor.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopotă și fabrica de scaune de fier pentru clopotă a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric 43 20—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ clopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre tunarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645.67
 Capitale asigurate pe viață achitate 5,458,689.43
 Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 183.667.241.—
 } viață „ 11.740.710.—
 Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cerouri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 86—?